

Житомирський державний університет імені Івана Франка (Україна)

**Національна академія державного управління при Президентові
України (Україна)**

Зеленогурський університет (Польща)

Бурятський державний університет (Улан-Уде, Росія)

**Могильовський державний університет імені А. О. Кулешова
(Білорусь)**

Українсько-турецький культурний центр «СЯЙВО» (Україна)

ГЛОБАЛІЗОВАНИЙ СВІТ : ВИПРОБУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ

*Збірник матеріалів
Міжнародної науково-теоретичної конференції*

6-7 жовтня 2017 року, Житомир

Житомир – 2017

УДК 316.32: 111.11

ББК 316.32: 111.11

Г 56

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол № 2 від 29 вересня 2017 року)*

Редакційна колегія:

Сейко Наталія, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової та міжнародної роботи Житомирського державного університету імені Івана Франка (Україна);

Козловець Микола, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка (Україна);

Демір Гьокхан, заступник голови Правління українсько-турецького культурного центру «Сяйво» (Україна – Туреччина);

Осинський Іван, доктор філософських наук, професор ФГБОУ ВО «Бурятский государственный университет» (Улан-Уде, Росія);

Старостенко Віктор, кандидат філософських наук, доцент, проректор з наукової роботи Могильовського державного університету імені А. О. Кулешова (Республіка Білорусь);

Телешун Сергій, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри публічної політики та політичної аналітики Національної академії державного управління при Президенті України (Україна);

Троха Богдан, доктор габілітований, завідувач Лабораторії міфопоетики і філософії літератури Інституту польської філології Зеленогурського університету (Польща);

Вознюк Олександр, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти і педагогічних інновацій Житомирського державного університету імені Івана Франка (Україна);

Поліщук Олена, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка (Україна);

Ковтун Наталія, доктор філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка (Україна).

Г 56 **«Глобалізований світ : випробування людського буття»** : Міжнародна науково-теоретична конференція, 6-7 жовтня 2017 року : [матеріали доповідей та виступів] / редкол. М. А. Козловець [та ін.]. – Житомир : Вид-во Євенок О. О., 2017. – 404 с.

У збірнику матеріалів конференції розглянуто філософські, політичні, економічні, етнічні, соціальні та психологічні аспекти буттєвості людини у глобалізованому світі, проаналізовано вплив нових форм життя, новітніх технологій на світорозуміння і світобачення людей, розкрито вплив глобалізації на пошуки відповідей на споконвічні питання, пов'язані з буттям людини: щодо її сутності, місця і ролі в соціумі, мотивів її поведінки.

Висунуто й обґрунтовано низку гіпотез, пов'язаних з напрацюванням нових культурних і мисленневих стратегій, покликаних стати однією із можливих відповідей на виклики, що породжені процесами глобалізації і втратою необхідних для сталого розвитку цивілізації її людиновимірних ідентифікацій.

The proceedings of the conference contain the discussion on philosophical, political, economic, ethnic, social and psychological aspects of the being of human life in globalized world. The influence of new forms of life, new technologies on the worldview and the world understanding by the people are analyzed as well as the influence of globalization on the search for answers to eternal questions related with the man's being in relation to his essence, place and role in society, the motives of his behavior are revealed.

The proceedings presents and substantiates a number of hypotheses related to the development of new cultural and thinking strategies called to become one of the possible answers to the challenges posed by the processes of globalization and the loss of human-dimensional identities necessary for sustainable development of the civilization.

Організатори конференції не завжди поділяють думку учасників. За достовірність інформації, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть відповідальність автори матеріалів.

УДК 316.32: 111.11

ББК 316.32: 111.11

ISBN 978-617-7483-90-7

© Колектив авторів, 2017

© О. О. Євенок, видання, 2017

Lesia Bidochko (Kyiv, Ukraine)

INFRASTRUCTURAL DETERMINISM IN TERMS OF GLOBALIZATION

This conference paper deals with the issue of cultural materialism and its applicability to researching modern cultural phenomena in terms of globalization.

Let us start from the defining of cultural materialism and its premises. Cultural materialism is a Marxist-based approach to anthropological interpretation, which differs from traditional Marxism by expanding the view of dialectical materialism to include specific cultural, environmental, and other influences and outcomes. Cultural materialism as an anthropological paradigm founded upon Marxist materialistic thought. American anthropologist Marvin Harris, who elaborated this concept, was influenced by the writings of Karl Marx and Friedrich Engels. As in Marxism, cultural materialism considers that all socio-cultural systems consist of three levels: infrastructure (technology, economics, and demographics), structure (cultural and kinship systems), and superstructure (ideology, religion).

What belongs to infrastructure is mode of production and mode of reproduction. The first means mechanisms that expands or limits the basic subsistence production (different forms of energy, including food) by reference to peculiarities provided by a specific technology interacting with specific surroundings. Structure in terms of cultural materialism means domestic economy, organization of reproduction and basic production within the domestic structural units, and political economy, organization of reproduction, production, exchange, and consumption within larger political entities (states, chiefdoms, bands). Behavioral superstructure includes art, music, dance, literature, advertising, rituals, sports, games, science [2].

Cultural materialism describes culture as an evolutionary rather than determined essence. Infrastructure, especially mode of reproduction, operates as the primary variable in determining cultural development: it has influence on structure, while structure exerts little influence upon infrastructure. As a research method, cultural materialism emphasizes the scientific method and objective analysis over the less demonstrable claims of structuralism or postmodern relativism. It lives on in the work of anthropologists, archeologists, and other scientists, many of whom are former students of Harris.

Applying cultural materialism to studying modern social issues seems to be more methodologically complicated than using it to explain precapitalist societies. This contrast was beautifully drawn by Ervin: before Industrial Revolution, when the power of human being was the common beam of his or her chances for existence, Harris's approach would be «less controversial in showing how changes in output per capita are significant in bringing about shifts in infrastructure» [1, p.12]. First cultural materialistic case studies remained limited to investigations of tribal culture, belligerence of some primitive peoples, and other peculiarities of the precapitalist societies (biological theories of why Yanomami make war; sacred status of cow in Hinduism or discarding pork by Jews, potlatch practice, cargo cult etc.) [3]. Cultural materialism proved to be a valid approach to explaining more modern phenomenon, like feminism, inflation, deprived economic areas, and warfare in Chad. But infrastructural determinism as a pivotal core was good enough for studying these research subjects, even though they were products of capitalistic (and globalized) world. In a broad meaning, infrastructural determinism gives the priority to the infrastructure as a basic mover of cultural and social phenomena and its precedence in the causal arrow of determination. But in some cases causality of infrastructural determinism is not able to fully deal with some subjects.

When approbating cultural materialism as a research strategy of studying Ukrainian left parties of 1990s, we have faced the impediment of infrastructural determinism. This fact caused us to revive the idea of influence of structure and superstructure on infrastructure. Harris himself did not exclude the reverse relation between the three dimensions; he argued that superstructure could influence structure and infrastructure, that is, his determinism had a probabilistic nature. And again, citing Ervin, «in some cases symbolic and ideational factors can mobilize to speed up

changes that are already under way. Yet, primary attention should be placed on the infrastructure simply because humans first need energy and other material resources for survival» [1, p.14].

Social and economic development of Ukraine in the 1990's was instantiated by a decline in infrastructural indicators and characterized by radical structural transformation. The decline of the public supplementary product of the lower social strata has unavoidably led to social discontent escalation, one form of which was the vote for left-wing opposition to the government course. In the national elections of 1994, 1998, 1999, Ukraine's left parties have demonstrated impressive results and showed some positive dynamics. When analyzing the factors that limit the growth of electoral support and the political power of the left parties, we have witnessed that in addition to social status, national identity is one of the aspects that has determined electoral preferences of voters in our independent state. For instance, Communists Party of Ukraine gained voices in eastern regions of the country, but its electoral success in western ridings was weak. In fact, restriction of the conversion of social frustration into political dividends of the left parties could be reached by certain mechanisms of representative democracy, which were partly under the control of the ruling circles, the beneficiaries of market transformations. Particularly in the case of Ukraine, this was supposed to be the support of the executive power to maintain the majority system of parliamentary elections.

Ukrainian case confirms theoretical assumptions about the increasing role of both structural and infrastructural factors in the life of industrial societies: infrastructure remains the basis of social development in the industrial societies, but structural changes play an independent role, while superstructure (culture and ideology) enjoys a certain autonomy and exerts «areverse effect» on material factors.

References

1. Ervin A. Cultural Transformations and Globalization: Theory, Development, and Social Change. – London-New York: Routledge, 2015. – 300 p.
2. Harris M. Cultural Materialism: The Struggle for a Science of Culture. – New York: Random House, 1979. – 381p.
3. Harris M. Cows, Pigs, Wars, and Witches: The Riddle of Culture. – New York: Random House, 1974. – 276 p.

Юлія Аленькова (Могилёв, Беларусь)

ФЕНОМЕНЫ «КОНЦА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ» І «ВОЗВРАЩЕНИЯ В ИСТОРИЮ»: ПРОБЛЕМЫ И ДИСКУССИИ.

Тенденции развития современного мира, как утверждают исследователи в области социально-гуманитарных наук, говорят о возникновении и нарастании процесса, который можно обозначить как деглобализация, или «конец глобализации». Распространён взгляд на глобализацию как на одну из величайших утопий, которая, наряду с идеей коммунизма, не выдержала проверку временем

Возможно, утверждение это спорное, и реальностью является наличие двух противоречивых процессов одновременно – глобализации и деглобализации, проявляющихся в политической, социальной и культурной сферах. Происходит формирование некоего нового миропорядка, и пока контуры его четко не обозначены, человечество, говоря словами З. Баумана, пребывает в состоянии «текучей современности».

О конце глобализации стали активно говорить уже 2008 году, с началом мирового финансового кризиса. Отмечалось, что его последствия привели к размыванию среднего класса (и этот процесс продолжается), к возникновению локальных коллапсов сложных рынков (рынков недвижимости или телекоммуникаций), люди стали остро ощущать рост стоимости образования и медицины и пр. Однако наиболее активно тема «конца глобализации» стала развиваться в последние годы. В качестве примера можно привести статью «Конец глобализма» в ведущем американском журнале «Foreign Affairs» [1].

Тема деглобализации актуализировалась в связи с брекситом в Великобритании и, особенно, с победой Дональда Трампа на выборах в США. Д. Трамп, по сути –